

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika

Plečnikova odličja za leto 2021

Galerija DESSA / april / maj 2021

KONČNO POROČILO STROKOVNE ŽIRIJE ZA IZBOR PLEČNIKOVIH ODLIČIJ ZA LETO 2021

Poročilo žirije

Zavedati se moramo tudi, da ni razlike med velikimi in majhnimi projekti, saj še zdaleč ni nujno, da bodo veliki projekti velike arhitekture in obratno. Na to nas opominja Borrominijeva rimska cerkva sv. Karla pri štirih vodnjakih, ki je tako majhna, da bi jo lahko skrili v enega od štirih veličastnih Bramantejevih slopov, podpor Michelangelove kupole rimske bazilike sv. Petra. In vendar je ta, po merah tako drobna cerkev, ena izmed največjih arhitekturnih umetnin vseh časov.

Pa tudi, da so cilji, nagibi in pota nastanka umetniškega dela nenavadni in da so končni rezultati pogosto nepričakovani. Tako je grofu Keyserlingku njegov čembalist in protegé ponoči igral prav za to naročene in napisane Bachove skladbe, ki naj bi tešile grofovo nespečnost. Danes pa so prav te skladbe, ki so nastale kot obstransko, nenavadno, na videz nepomembno naročilo, torej Arija s tridesetimi variacijami, po grofovem čembalistu znane tudi kot Goldbergove variacije, eno izmed najlepših glasbenih del na splošno. Tako tudi nobeno, še tako poudarjeno in pomembno poslanstvo nove stavbe ne zagotavlja dobre arhitekture.

Spoštovani!

Mineva deset let, odkar je omikani svet počastil visoki jubilej, petstoto obletnico rojstva našega Primoža Trubarja. Številne razprave, s katerimi so tuji in domači znanstveniki počastili spomin na njegovo življenje in delo, so v središče, v jedro postavile pojem identitete. Od identitete Slovencev v 16. stoletju ali Trubarjeve globalne identitete do načelnih vprašanj konstruktov in mitov kolektivne identitete. In spet je izstopilo temeljno spoznanje, da je treba nacionalne identitete ohranjati in kolikor je le mogoče krepiti. Saj se le narodne identitete lahko zoperstavijo samopotrjevanju civilizacij z argumentoma moči in velikosti.

Zato bi bilo nenavadno ali celo narobe, če kot arhitekt ne bi poudaril posebnega, posebej pomembnega dela, ki sta ga naši, slovenski identiteti dodali prav arhitektura in umetnost prostora na splošno.

Ne mislim le na naše očarljive, domače prepesnitve velikih evropskih arhitekturnih zgledov. Mislim tudi na vekovito lepoto našega ljudskega stavbarstva in kulturne krajine. Pa tudi na odlične tuje arhitekto, ki so ustvarjali pri nas, kot denimo Domenico Rossi, Andrea Pozzo ali Carlo Martinuzzi. In še posebej na našo sijajno avtorsko arhitekturo s svetovnim vrhuncem, Jožetom Plečnikom.

Zato se zavzemam za spodbujanje, spoštovanje in uveljavljanje naše odlične sodobne ustvarjalnosti na področju umetnosti prostora. Zavzemam se za njeno prepričljivo prodornost, za katero bi se morali prizadevati prav vsi, tako institucije kot posamezniki. Z njo bomo zaježili poplavo konfekcijske in slabe arhitekture ter neprimernih, uničujočih posegov v prostor. Zavzemam se torej za novo renesanso naše umetnosti prostora, ki jo bomo lahko ponosno dodali naši narodni identiteti.

Vse to pa je tudi razlog, da je današnji dan posebej pomemben. Dan počastitve naše sodobne arhitekture in njenih izstopajočih dosežkov. Vsem nagrajencem iskreno čestitam. Vsem vam, drage kolegice in spoštovani kolegi, pa želim čim več ustvarjalnih radosti, ko se v tišini snovanja ujmeta misel in poteza.

Marko Mušič

Vsakoletna Plečnikova nagrada za arhitekturne dosežke je v profesionalnem življenju slovenskih arhitektov in arhitektk poseben, težko pričakovan dogodek. Je najpomembnejša strokovna nagrada za arhitekturo na državni ravni. Obenem pa je to tudi priložnost za neke vrste zapik, ko se poleg primerjave posameznih arhitekturnih dosežkov in podelitve nagrad, v smislu strokovnega dialoga in refleksije, zajame sapo in pogleda, kje smo in v kakšnem stanju je sodobna arhitekturna produkcija.

Dogodek podelitve Plečnikovih nagrad lahko vidimo zgolj kot instrument nagrajevanja arhitektov in arhitektk, vendar je v resnici mnogo več – z nagradami, z delom strokovne žirije, s spremljajočimi dogodki, s prisotnostjo v medijih, z razstavami in dialogom, ki se ob tem vzpostavlja, se opozarja na splošno pomembnost arhitekture in obenem poudarja njene ključne strokovne vrednote. Te se vsako leto tudi znova premisli in kontekstualizira glede na stanje, ki določa našo družbeno realnost tu in zdaj.

Izbrani, nagrajeni projekti in dosežki so seveda v prvi vrsti priznanje arhitektom in arhitektkam, a obenem pomenijo še marsikaj drugega. So točke, na katere se lahko opira bodoča arhitekturna produkcija, so zgled za naročnike, investitorje, tako zasebne kot državne in občinske, in s tem seveda tudi njihovo priznanje, saj je vsaka arhitektura v resnici tudi plod dela in ambicije posameznega naročnika ter njegove sposobnosti, da s projektantom vzpostavi produktivni projektni dialog, ki je ključen za uspešnost končnega rezultata vsakega projekta.

Ko govorimo o arhitekturi, ne govorimo samo o zgrajenih objektih, temveč tudi o urbanističnih ureditvah, o krajinski arhitekturi, interierju, oblikovanju, pa tudi o neprojektantskih prispevkih, ki

bogatijo arhitekturno kulturo, kot so razstave, strokovna publicistika, arhitekturna teorija in kritika, na splošno torej širši razmislek o vlogi in pomenu delovanja v prostoru. Šele v tem celostnem spektru lahko dosežki in nagrade delujejo kot svojevrstno in objektivno ogledalo posegom v prostoru, arhitekturnim natečajem, izobraževalnim procesom, delovanju strokovnih institucij, pa tudi splošnim pogojem dela, politiki in zakonodaji, v katerih je arhitektura primorana delovati.

Plečnikova nagrada je tudi spomin in opomin na izjemno poslanstvo, predanost in odgovornost do prostora, do kulture in do arhitekture kot profesije, kot jo je v veliki meri vzpostavil prav arhitekt Jože Plečnik s svojim delom. Celostnost arhitekture, skladnost skozi vsa merila, odgovornost do okolja in uporabnika, absolutna profesionalnost, jasnost izraza, prepričevanje smiselnosti in upravičenosti posega ter stremljenje k vsakokrat specifični arhitekturni identiteti so merila, ki jih še vedno vidimo kot ključna za arhitekturno delovanje. In seveda ne nazadnje tudi to, da ima arhitektura svoj namen, da je v svojem bistvu predvsem okvir za delovanje človeka, posameznika, za družbo, da ni sama sebi zadostna, temveč se realizira in živi samo skozi svojo uporabo, ter da se kvaliteto arhitekture vidi in oceni lahko samo skozi dejansko in direktno izkušnjo.

Kot strokovna žirija za leto 2021 smo se vprašali predvsem o vlogi in pomenu arhitekture v prostoru in v družbi danes, o tem, kaj posamezni projekti pomenijo za uporabnike, za prostor, v katerega so postavljeni, kako ga preoblikujejo, kakšne socialne interakcije spodbujajo, kako ravnajo z obstoječim, kako izboljšajo zatečeno prostorsko situacijo, kako se vizualno in mentalno postavijo v svoje okolje, kakšen notranji prostor vzpostavljajo, kako ustvar-

jajo interakcijo z zunanostjo itd. Ob tem nas je zanimala tudi konsistentnost koncepta, doslednost in splošna artikulacija, pa celostnost izvedbe, od detajla, materialnosti do konstrukcije, ter zmožnost prilagajanja ob uporabi.

Skozi ta okvir smo iskali projekte in dela s samosvojo in jasno izraznostjo, ki odstopajo od žal prevečkrat prisotne generičnosti slovenske arhitekture oziroma slovenskega grajenega prostora, pozorni pa smo bili tudi na tisto, kar ni pričakovano, kar je drugačno, kar je skrito na prvi pogled in se odkrije šele, ko dobro pogledaš, kar ustvarja dialog v družbi in kar doprinaša h kritičnemu razmišljanju o prostoru.

V ocenjevanje je prispelo 39 predlogov za realizirane projekte, strokovno publicistiko, strokovne in v arhitekturno kulturo usmerjene prispevke, 7 predlogov za študentska priznanja, eno teoretično delo pa je bilo dodatno predlagano s strani člana strokovne žirije. Med predlogi so bili tako javni prostori kot zasebne hiše, stanovanjske stavbe, institucije, industrijski objekti, infrastrukturni projekti, razstave, knjige, revije itd.

Pregledali smo vsako izmed prispelih prijav in po medsebojni razpravi izbrali 10 arhitekturnih projektov, ki smo si jih, z izjemo projekta, ki se nahaja v tujini, ogledali v živo. Poleg oblikovalskih in prostorskih parametrov nas je zanimalo tudi, kako projekte doživljajo tisti, ki so z njimi v vsakdanjem stiku. Na terenu smo poslušali uporabnike, lastnike, ravnatelje, pa tudi naključne mimoidoče. Skoraj vsi vprašani so bili navdušeni in entuziastični nad novimi prostorskimi ureditvami, v svojih hišah radi živijo in nove prostore z veseljem uporabljajo. Seveda je kakšen sogovornik spotoma dodal tudi kakšen kritičen komentar, kar je razumljivo, saj ne gre

pričakovati, da bo arhitektura vsem enako všeč in nihče ne bo imel pripomb.

Po opravljenem procesu razprav, ogledov, primerjav in argumentiranja imamo kot žirija mešane občutke. Glavni vtis je, da je sodobna slovenska arhitekturna produkcija kvalitetna, a v precej ožjem segmentu, kot bi si želeli. Nekaj projektov je izjemnih, nekateri so imeli velik potencial v svoji začetni premisi, ki pa je projektantom ni uspelo do konca ustrezno realizirati. Kar nekaj projektov je na videz vizualno zanimivih, v drugih segmentih pa so tudi zelo nepremišljeni ali celo preveč formalistični. Precejšno število projektov pa je tudi zelo generičnih, navadnih, neizrazitih in nedodelanih, ki sledijo zgolj trenutno sprejetim trendom in se s specifičnostjo svoje naloge niti konceptualno in niti formalno inovativno ne ukvarjajo. Žirija bi si želela, da so bolj specifični, bolj konsekventni in bolj jasni v svojih arhitekturnih namenih. Zato so nagrajeni projekti toliko bolj vredni in pomembni.

Na podlagi ogledov in intenzivne razprave skozi zastavljene kriterije smo se soglasno odločili glede izbora nagrad: ena Plečnikova nagrada, ena Plečnikova medalja za aktualno realizacijo, ena Plečnikova medalja za pomembno delo s področja arhitekturne teorije, kritike in strokovne publicistike, dve Plečnikovi medalji za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture, eno študentsko priznanje in dve nominaciji.

Nagrajeni in nominirani projekti imajo različne programe in velikosti, segajo od najmanjšega možnega posega do velikega objekta, od intervencije v manjši objekt do oblikovanja mestnega predela: ureditev trga s tržnico, prenova in dozidava šole za osebe s posebnimi potrebami, prenova spomenika,

fakultetna stavba, prenova in dopolnitev obstoječega športnega objekta. To dopolnjuje strokovno teoretično delo, virtualni raziskovalni projekt izginjajoče dediščine in študentski projekt, ki vprašanje študentskega bivanja rešuje z interpolacijami v degradirane mestne predele.

Vsak izmed zgoraj omenjenih projektov poseduje svojevrsten premislek in jasno arhitekturno pozicijo do programa in konteksta, v katerem se nahaja. Obenem pa vsa nagrajena dela, od projektov in prispevkov k bogatitvi kulture do teoretičnega dela, izražajo tudi danes precej redko vrlino volje po kritičnem dialogu v prostoru in družbi. To je izjemno pomembno, saj bolj kot kadarkoli današnji svet od arhitektov in arhitektk ter družbe širše zahteva ponovno redefinicijo družbene pogodbe. Nanjo opozarjajo civilne iniciative in razne aktivistične skupine (na čelu z mladimi za podnebno pravičnost), z zamudo sicer pa tudi različne institucije od lokalnega do mednarodnega nivoja. Sledeč cilju, da bi lažje dosegli zeleni evropski dogovor, nastajajo tudi različne pobude, usmerjene na grajeni prostor in arhitekturo. Ena od takšnih je Novi evropski Bauhaus, ki vzpostavlja temeljne vrednote, kot so trajnostnost, estetika in vključenost. Vsem trem merilom ustrezajo izbrani nagrajeni projekti, ki gradijo jasno identiteto svojega posega, izhajajo in nadgrajujejo obstoječe, sledijo klicem po prenovi in ne rušitvi, razmišljajo o tem, kako narediti več in bolje s tem, kar že imamo, in ne graditi nujno na novo, v prostoru pa vzpostavljajo nove odnose, ki omogočajo vidnost in vključenost posameznih skupnosti, njihovo aktivno udeležbo in dostopnost družbenih prvin vsem.

Glavno, Plečnikovo nagrado podeljujemo projektu ureditve trga oziroma tržnice na Ptuju, ki jasno

in dosledno preoblikuje ter renovira javni prostor mesta, subtilno vključi različne robne pogoje in na na videz enostavno, a v bistvu zelo kompleksno nalogo, odgovori z jasnim konceptom in sodobnim arhitekturnim jezikom. Ta z obstoječim mestom, po mnenju žirije, vzpostavi uspešen in primeren dialog, hkrati pa s sodobnim pristopom oblikuje novo pojavnost mestnega predela. Žirija meni, da je projekt izjemno kakovosten v mnogih pogledih in da predstavlja pomemben doprinos k vzpostavljanju novih javnih prostorov mesta, kot tudi eksemplaričen primer drzne, a hkrati spoštljive intervencije v zgodovinsko bogato in občutljivo mestno tkivo.

Glavni nagrajeni projekt je ob vseh navedenih kvalitetah rezultat javnega arhitekturnega natečaja. S svojo uspešnostjo tudi tokrat pritrjuje temu, da je javni arhitekturni natečaj bistvo in steber uspešnih ter kvalitetnih arhitekturnih produkcij v državi – je nujen in neobhoden instrument, ki zagotavlja kvaliteto oblikovanja prostora.

Ob zapisanem strokovna žirija z vsem srcem čestita nagrajenkam in nagrajencem ter nominirancem, saj njihova dela predstavljajo resnično arhitekturno kvaliteto, ob tem pa tudi temeljite in relevantne premisleke o vlogi arhitekture v sodobni družbi.

Strokovna žirija Plečnikovih odličij 2021
Matija Bevk, predsednik
Martina Malešič
Boris Matić
Matej Nikšič
Rok Žnidaršič

Na seji skupščine Plečnikovega sklada, 25. marca 2021 je skupščina sprejela predlog odličij, ki ga je pripravila žirija.

Plečnikova nagrada

Tržnica Ptuj
Avtorji arhitekture: Tomaž Krušec, Lena Krušec,
Vid Kurinčič, Zala Likavec
Perovšek
Avtorja krajinske
arhitekture: Ana Kučan, Luka Javornik

Plečnikova medalja za aktualno realizacijo

Zavod za gluhe in naglušne, Ljubljana
Avtorji: Maruša Zorec, Ana Merklin,
Uroš Rustja, Martina Tepina

Plečnikova medalja za pomembno delo s področja arhitekturne teorije, kritike in strokovne publicistike

The Resistant Object of Architecture.
A Lacanian Perspective
Avtorica: Petra Čeferin

Plečnikova medalja za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture

Prenova mežnarije in stalna postavitev razstave
na Svetem Urhu pri Ljubljani
Avtorja: Jurij Kobe, Maja Kovačič

Plečnikova medalja za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture

Skupina Nonument / Nonument Group
Avtorji: Neja Tomšič, Miloš Kosec,
Martin Bricelj Baraga,
Nika Grabar

Študentsko priznanje

STRUKTURE SOBIVANJA, projektna študija tipologije
ljubljskih študentskih domov, povezanih z mestom
Avtor: Rok Primažič, magistrsko delo,
Fakulteta za arhitekturo,
Univerza v Ljubljani
Mentor: prof. mag. Tomaž Krušec, u.d.i.a.

Nominacija

Velodrom in atletska dvorana Novo mesto
Avtor: Marjan Zupanc

Nominacija

Nova stavba Fakultete za socialno delo –
STAVBA T, Univerza HOGENT, Gent,
Kampus Schoonmeersen
Avtorja: Jurij Sadar, Boštjan Vuga

Utemeljitev predlogov za Plečnikova odličja

Plečnikova nagrada
Tržnica Ptuj

Avtorji arhitekture: TOMAŽ KRUŠEC, LENA KRUŠEC, VID KURINČIČ, ZALA LIKAVEC PEROVŠEK

Avtorji krajinske arhitekture: ANA KUČAN, LUKA JAVORNIK

Projekt Tržnice Ptuj presega okvire svojega imena. Ne gre samo za vzpostavljanje programa nove tržnice v mestu, temveč za celovito prenovo odprtega javnega prostora mesta Ptuj. Trg, tržnica, ulica, prostor srečevanja, oblikovanje robov, vzpostavljanje meril prostora, zaključevanje robnih situacij, sobivanje različnih programov itd., so elementi in vsebine, s katerimi se projekt ukvarja.

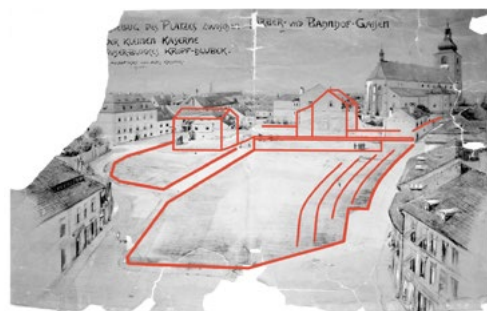
Na mestu nekdanjega tržnega prostora, ki je zasedel prostor porušene vojašnice, se vzpostavlja nov urbani javni prostor, prostor trga in tržnice, in to tam, kjer donedavnega kakovostnega javnega odprtega prostora pravzaprav ni bilo.

Risba nekdanje vojašnice.

Prazna površina vojašnice je ustvarila trg, ki ga na Ptujtu nikoli ni bilo.

Tlak trga sledi tlorisni geometriji nekdanje vojašnice. Rdeča barva tlaka vrne mestu streho, ki jo je rušitev vzela.

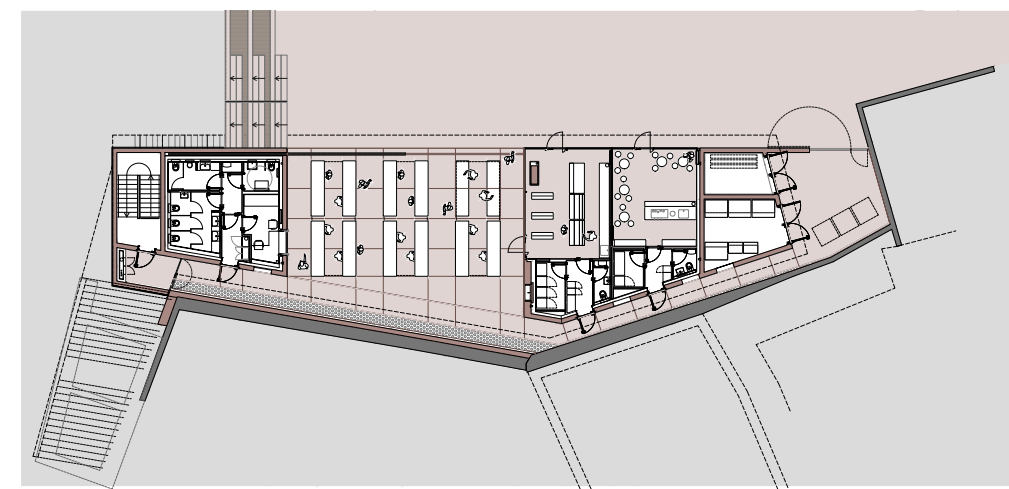
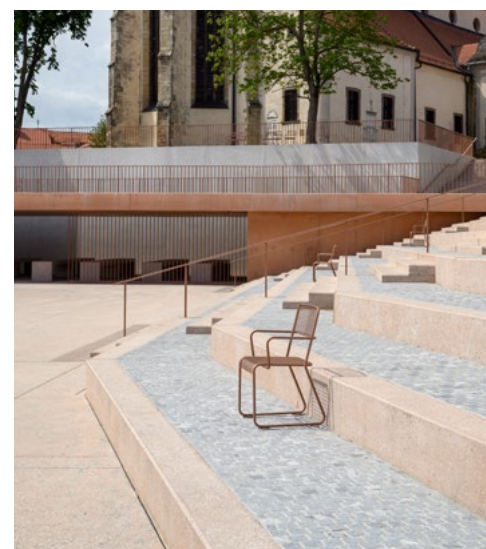

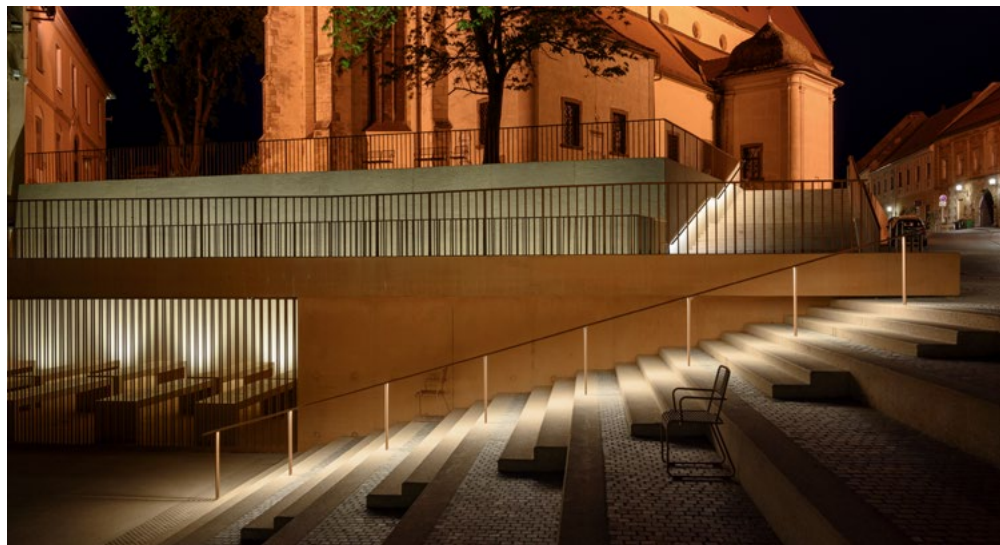

Ureditev spreminja prostor in njegovo dojemanje, artikurira obliko, modulira višine, materialno opredeljuje in programsko opremlja, spreminja dosedanje realnost in ob tem ustvarja novo kontekstualnost, nov jasno definiran javni prostor, ki je sodoben v svojem izrazu, obenem pa tudi spoštljiv do obstoječega in z njim stopa v svojevrsten dialog. Projekt trga-tržnice v prostor vnaša nove elemente, ki jih ni ne preveč in ne premalo, svojo artikulacijo pa gradi s preišljenim grajenjem prostorov, na različnih nivojih, vzpostavljanjem stikov z obstoječim, vedno z rahlim, a jasnim rezom oziroma odmikom od obstoječih struktur. Še bolj bistveno je, da projekt uspešno vzpostavlja nov socialni prostor v mestu. Ob ogledu žirije so na stopnicah-tribunah sedeli ljudje, se zadrževali in uporabljali prostor. Na odprti površini so se igrali otroci, starejši so sedeli na stoli, številni so hiteli po sedaj prosti bližnjici s Slomškove na Miklošičevo ulico. V pokritem delu smo kupili kavo, se potem sprehodili čez trg, pa potem do cerkve, se spustili za cerkvijo nazaj na

spodnji nivo za hišami in dosegli trg z druge strani. Kljub prehajanju skozi to vmesno tkivo smo ves čas jasno vedeli, kje je trg, kje je njegov prostor, kako potekajo nivoji, kje se novi poseg stakne z obstoječim mestom. Gre za kompleksen prostor, ki pa je obenem tudi percepcijsko jasn in oblikovno koherenten.

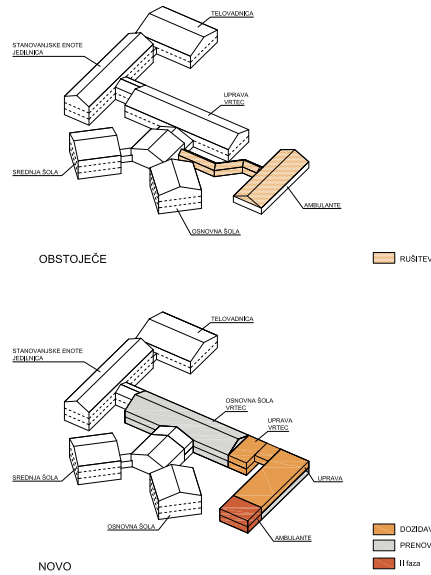
Projekt trga-tržnice Ptuj ima jasno arhitekturno identiteto, uspešno vzpostavlja več nivojev prostora, ki so vsak zase samostojni, a obenem povezani v celoto. Arhitekturna artikulacija je jasna, izjemno večšče materialno in detajlno obdelana, pa hkrati tudi v zelo primernem odnosu do obstoječega ambiena. Dialog z obstoječim gradi tudi poseben barvni kolorit pigmentiranega betona v rahlo rjavo roza tonu. Ta na fotografijah morda deluje nekoliko izumetničeno, v resničnem prostoru pa dialoško z navezavo na barvne odtenke fasad in streh sosednjih hiš.

Zaradi jasne in izjemno kvalitetne arhitekturne artikulacije, celostnosti zasnove, ki dobro deluje na vseh nivojih, od umestitve v prostoru do detajla ter očitne sposobnosti, da razvija nujno potreben socialni prostor mesta, žirija projektu podeljuje Plečnikovo nagrado za arhitekturo.

Plečnikova medalja za aktualno realizacijo
Zavod za gluhe in naglušne, Ljubljana

Avtorji: MARUŠA ZOREC, ANA MERKLIN, UROŠ RUSTJA, MARTINA TEPINA

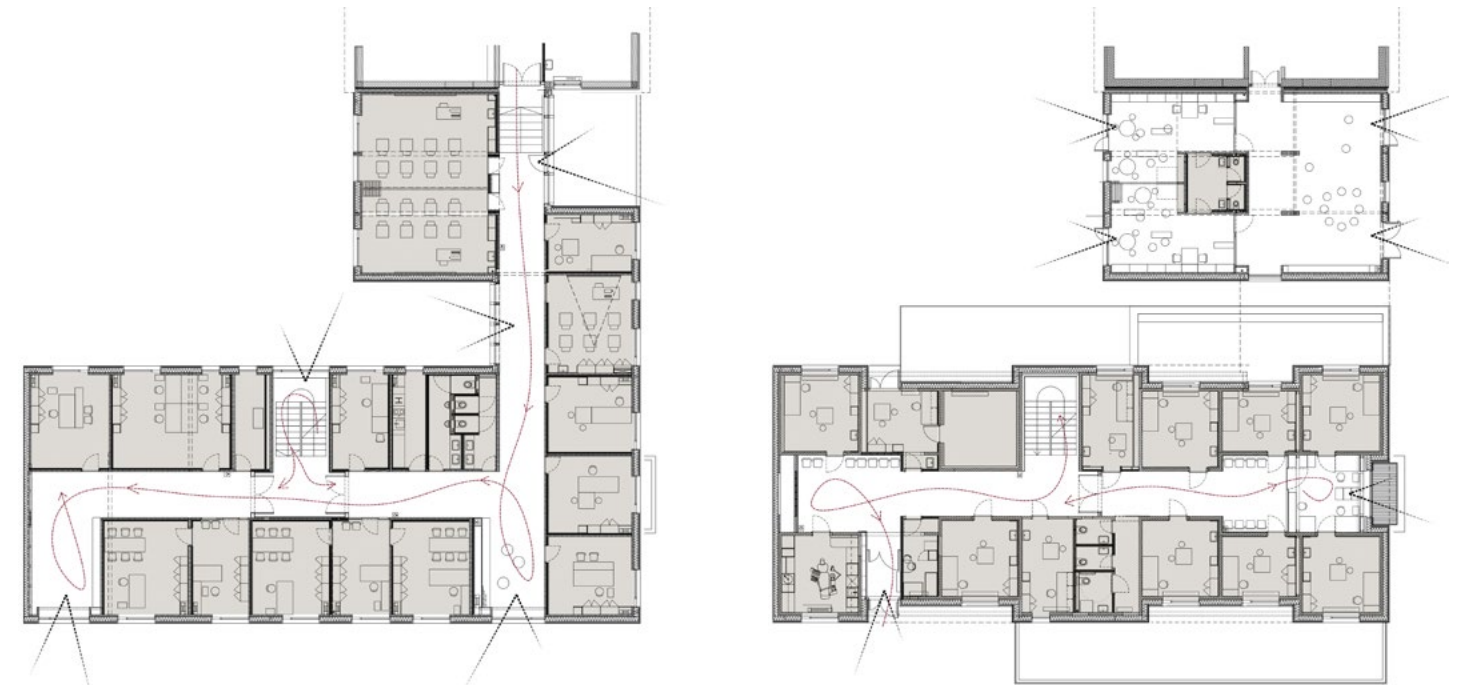
Nova stavba zavoda za gluhe in naglušne kaže na izjemno sposobnost slovenske družbe po vključevanju ranljivih skupin in zagotavljanju enakih možnosti vzgoje, izobraževanja, zdravstvene oskrbe in rehabilitacije. Nova intervencija kot dopolnitev velikega obstoječega kompleksa med seboj povezanih stavb različnih kvalitete, s svojo pojavnostjo, predvsem pa notranjo prostorsko organizacijo, materialnostjo in vizualno povezanostjo postavlja povsem nove standarde za ta zavod kot tudi za izobraževalne institucije v državi na splošno. Projekt dokazuje, da je z razmeroma skromnimi sredstvi mogoče ustvariti izjemne kvalitete, če za tem stoji skrben arhitekturni premislek. Skromnost v izbiri materialov in tehničnih rešitev se bogati s subtilno prostorsko artikulacijo, kjer je bistvena jasna prostorska zasnova, vodenje svetlobe, vizualna povezanost prostorov in skrb za detajl. Ne glede na to, da gre za delno prenovo, lahko rečemo, da gre za arhitekturno celovit projekt, ki ga odlikuje prijeten svetel ambient z jasno arhitekturno artikulacijo, ki povezuje tako stare kot nove prostore in kaže možno smer za prenovo celote.

Čeprav gre za prenovo obstoječega kompleksa v slabem stanju, dozidavo in nadzidavo, fazno gradnjo in razmeroma nizko investicijo, skratka tipično situacijo naše realnosti, je naloga izpeljana z veliko odgovornostjo. Nastal je sodobno zasnovan socialni prostor za skupine ljudi, ki so lahko drugače tudi odrinjeni na rob družbe. Šola kot drugi dom je v tem projektu izpeljana dobesedno, saj veselje do življenja, medsebojna povezanost, prepletenost narave in bivalnega okolja oplaja nove prostore in njihovim uporabnikom omogoča samozavest in družbeno integriteto. V bistvu pa gre za prostorsko in materialno različico in nadgradnjo sicer izjemno kvalitetnega vodenja, kompleksne in angažirane programske sheme zavoda.

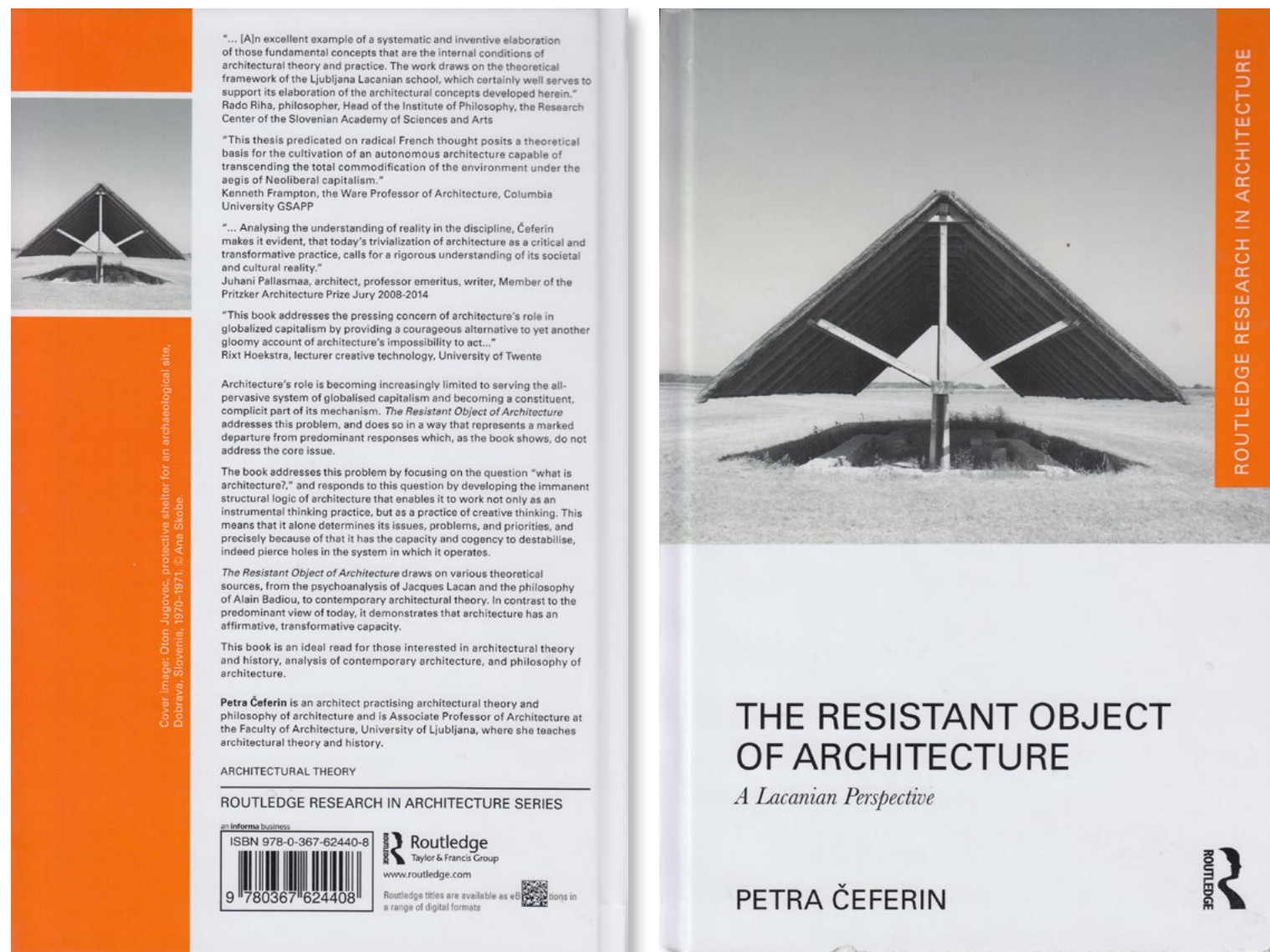
Projekt je pomemben tudi z vidika državnih investicij v šolstvo in je v tem smislu, glede na težave, ki jih takšni projekti lahko imajo, velik dosežek. Je potencialna referenčna točka za bodoče projekte, za bodoče ustvarjanje arhitekture, predvsem v smislu teze, da se država gradi skozi najrazličnejše projekte. Utemeljuje načelo, da je pomemben

vsak projekt in da ni nepomembno, kako se stvari zgradijo, kako so videti, saj je vse preveč državnih projektov, ki niso zgledne arhitekture. Novi trakt Zavoda za gluhe in naglušne v Ljubljani je zgledna, socialno usmerjena arhitektura, zato žirija projektu podeljuje Plečnikovo medaljo za aktualno realizacijo.

Plečnikova medalja za pomembno delo s področja arhitekturne teorije, kritike in strokovne publicistike
The Resistant Object of Architecture. A Lacanian Perspective

Avtorica: PETRA ČEFERIN

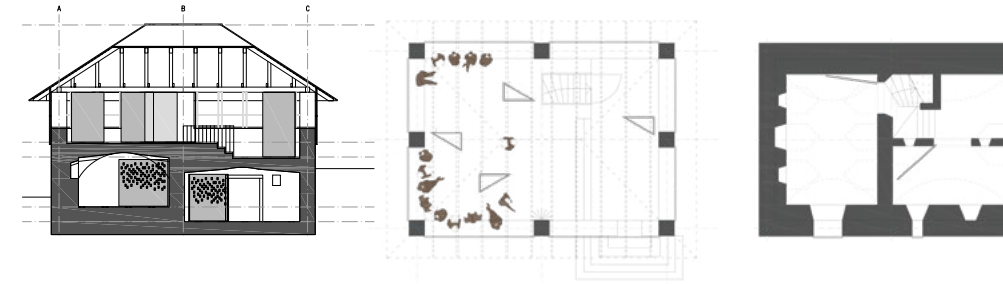

Knjiga *The Resistant Object of Architecture. A Lacanian Perspective*, ki je v začetku leta 2021 izšla pri britanski založbi Routledge, se ukvarja z vprašanji, kot sta »Kaj je arhitektura in kako jo misliti danes?«. Preizprašuje pomen današnje arhitekture, njeno vpetost v ustroj kapitalističnega sveta in njen družbenotransformativni potencial. Takšna vprašanja so v realnosti, s katero se soočamo, še kako aktualna, odgovori nanje pa nujni del razmisleka, kakšna je vloga arhitekture v današnji realnosti. Avtoričino glavno izhodišče je, da je arhitektura kreativna miselna praksa, sklop praktičnega delovanja in teoretske refleksije, ki sama sebi določa vprašanja, postavlja prioritete in prevprašuje sistem, v katerem deluje.

Knjiga je temeljno delo s področja arhitekturne teorije, ki povzema dolgoletno poglobljeno in natančno raziskovanje avtorice. S takšnim preglednim delom bogati polje arhitekturne teorije v slovenskem prostoru, ki je sicer šibko zastopano. Avtorica je do sedaj izdala že več člankov in publikacij, ki sistematično prispevajo h gradnji in razvoju arhitekturne teorije ter misli o arhitekturi, dela temeljnih teoretikov približajo slovenski publiki, vzpostavljajo terminologijo in razmišljanje o arhitekturi, predvsem izhajajoč iz filozofske misli, širijo prek meja arhitekturne stroke. Izdaja avtoričinih razprav v tujem jeziku in pod okriljem priznane tuje založbe je dodaten preboj – diskurz prenese iz lokalnega v mednarodni prostor, ga tako preverja, potrjuje in ga tudi vsebinsko širi iz slovenskega nacionalnega okvira. Zaradi pomena za razvoj slovenske arhitekturne teorije, relevantnosti vprašanj in mednarodne odmevnosti jo žirija prepoznava kot pomemben dosežek na področju arhitekturne teorije, kritike in strokovne publicistike.

Plečnikova medalja za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture
Prenova mežnarije in stalna postavitvev razstave na Svetem Urhu pri Ljubljani

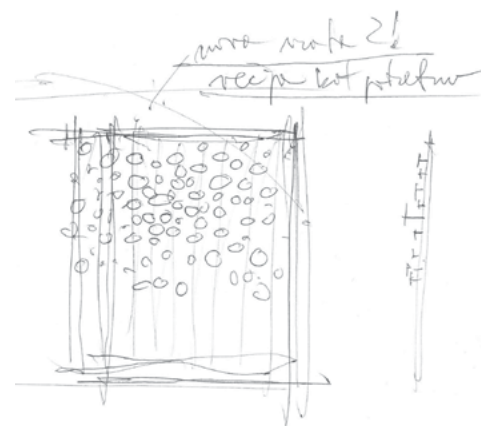
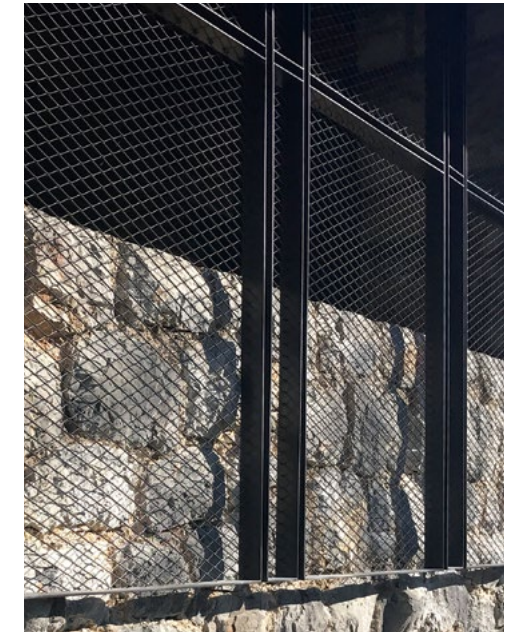
Avtorja: JURIJ KOBE, MAJA KOVAČIČ

Prenova mežnarije na Sv. Urhu pri Ljubljani predstavlja kot poseg v že artikulirano podobo arhitekture spomina, kljub svoji materialni skromnosti, velik prispevek k reartikulaciji in objektivizaciji kolektivnega spomina slovenske družbe.

Težke teme druge svetovne vojne, ki so še posebej v nekdanji Ljubljanski pokrajini še danes prisotne, se avtorja dotakneta na način, da ne ponujata lastne interpretacije in sodbe, temveč ustvarita posvečeno vzdušje, ki obiskovalcem omogoča močno prostorsko izkušnjo in nevsiljivo nagovarja k premisleku. Obstoječe, grobo ometane obokane kleti, tlakovane z zbito zemljo, kot priča tragičnih dogodkov ostajajo fizično nedotaknjene, vendar subtilno nadgrajene s prostorsko intervencijo asociativne oblikovne pripovedi. Redukcijo neposrednega spomina na portrete žrtev dopolnjuje svetlobna in prostorska intervencija. Interpretacija (pre)velikih vratnih kril posega v območje nezavednega in intenzivira prostorsko izkušnjo. Novi posegi v prostor vnašajo posebno napetost in posvečenost. Kljub navidezni samoumevnosti takšnega posega je ravno to tista kvaliteta, ki razlikuje ta projekt od drugih sorodnih nalog v zadnjih letih.

Izjemna subtilnost, prefinjeno oblikovanje, minimalen in zelo spoštljiv poseg do obstoječega so odlike projekta, ki ohranja in znova vzpostavlja spomin in skrbi za prenos tega spomina v prihodnost. Zaradi teh odlik se je žirija odločila, da projektu podeli Plečnikovo medaljo za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture. Projekta namreč ne razumemo zgolj kot arhitekturno realizacijo, temveč kot kulturno potezo, ki se bolj kot z oblikovanjem prostora ukvarja z vprašanjem odnosa do obstoječih zgodovinskih plasti in z zavestjo o odgovornosti, ki jo ima tisti, ki poseže v izgradnjo in obuditev našega kolektivnega spomina na tako tragično obdobje iz polpretekle zgodovine.

Plečnikova medalja za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture
Skupina Nonument / Nonument Group

Avtorji: NEJA TOMŠIČ, MILOŠ KOSEC, MARTIN BRICELJ BARAGA, NIKA GRABAR

Skupina Nonument je mednarodni in multidisciplinarni kolektiv, ki se ukvarja z nonumenti, skritimi, zapuščenimi, nezaželenimi in propadajočimi stavbami, spomeniki in javnim prostorom, katerih simbolični pomen se je zaradi sprememb političnega ali družbenega konteksta spremenil ali celo izničil. K tematiki nonumentov – spomenikov, ki to niso, pristopa večplastno, kot platforma, ki vzpostavlja zemljevid in arhiv nonumentov, kot raziskovalni projekt in kot umetniška akcija. Namesto klasične

rekonstrukcije nastanka nonumentov se osredotoča na spremembe v njihovi percepciji in kontekstu, na nove realnosti, v katerih so se znašli. Projekt, ki je v mednarodnem prostoru delujoč rezultat lokalne iniciative (slovenski predstavniki Nonument Group MoTA – Muzej tranzitornih umetnosti (Neja Tomšič, Martin Bricelj Baraga, Miloš Kosec in Nika Grabar), beleženje in arhiviranje izginjajoče dediščine dopolnjuje s teoretično in umetniško intervencijo vanjo. Podobno kot nonument sam tudi delo

skupine ne deluje kot definitivna akcija, temveč kot prostor za refleksijo. Skupina Nonument obravnava aktualno in alarmantno stanje prostora, ki nas obdaja, vključno z njegovimi simbolnimi pomeni. Teme, kot so dekontekstualizacija, banalizacija in fetišizacija spomenikov, njihovo prisvajanje, pozabljenje, historični revizionizem, pa na drugi strani privatizacija javnega prostora, degradacija in rušenje, sicer v zadnjem času naslavlajo šte-

vilni projekti, pisci, publikacije. Nonument tega ne zanika, temveč se pridruži njihovem klicu k razmisleku o dediščini (predvsem) polpretekle zgodovine, ga razširja v mednarodni prostor, temu pa dodaja svežino in inovativnost v pristopu. Svoje vloge namreč ne vidi zgolj v analizi in odpiranju diskusije, temveč v aktivnem posegu, ki sproži redefinicijo objektov in prostorov, njihovega razumevanja in recepcije.

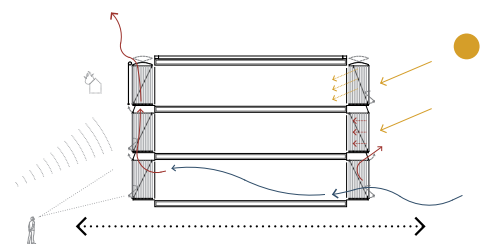
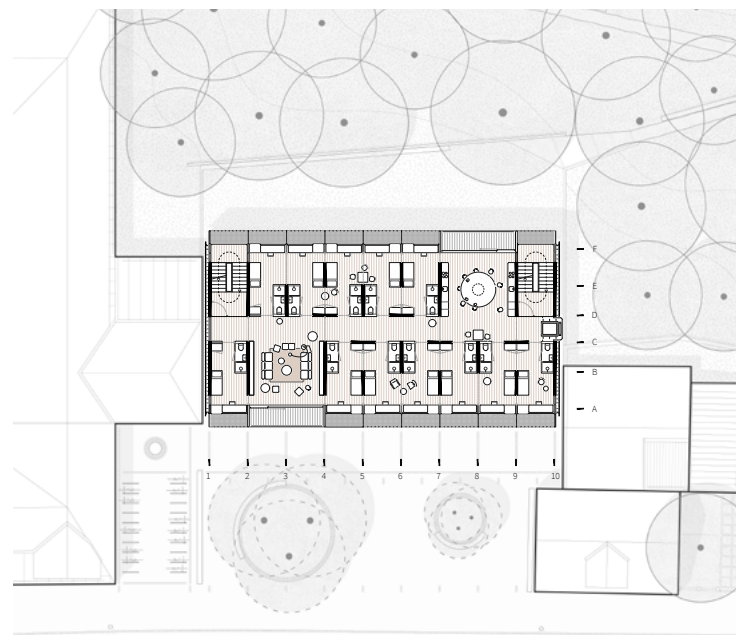
Študentsko priznanje
STRUKTURE SOBIVANJA, projektna študija tipologije ljubljanskih študentskih domov, povezanih z mestom
Magistrsko delo, Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

Avtor: ROK PRIMAŽIČ

Mentor: prof. mag. TOMAŽ KRUŠEC, u.d.i.a.

Magistrsko delo Roka Primažiča Struktura sobivanja – projektna študija tipologije ljubljanskih študentskih domov povezanih z mestom naslavlja problematiko naraščajoče nedostopnosti študentskega stanovanjskega fonda v Ljubljani in njegovega odrivanja na mestno obrobje. Zastavlja si dve ključni vprašanji: kako v mestnem prostoru vzpostaviti soodvisen in trajen preplet študentskega in mestnega življenja ter kako mestni prostor prostorsko in programsko dopolniti z ureditvami in dejavnostmi, ki bodo služile študentski populaciji in bodo hkrati prispevale k višji kakovosti bivanja širše lokalne skupnosti. Skozi analizo razvoja univerze v soodvisnosti z razvojem mesta prepozna potrebo po ohranjanju študentskih dejavnosti tudi na središčnih mestnih lokacijah. Poudari potencial degradiranih, pogosto spregledanih prostorov in predlaga različne stavbne tipologije za študentsko bivanje, ki jih je možno prilagajati raznolikim situacijam. Razvije konkretne principe tvorjenja novih prostorskih ureditev, ki se odzivajo in nadgrajujejo obstoječe morfološke in programske značilnosti mestnega prostora, pri tem pa na svež, neobremenjen in hkrati dovolj premišljen način predlaga reševanje aktualnega družbenega problema z izpostavljanjem priložnosti za dvig bivalne kakovosti v mestu. Magistrsko delo žirija nagraduje s priznanjem, saj v njem prepoznava aktualnost tematike (univerza v mestu in pereče vprašanje študentskega bivanja), izvirnost v arhitekturni rešitvi in sodobnost v konceptu, ki izhaja iz v uvodu izpostavljene premise, kako narediti več in bolje s tem, kar že imamo.

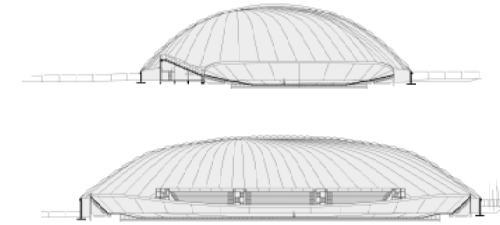

Nominacije

Nominacija
Velodrom in atletska dvorana Novo mesto

Avtor: MARJAN ZUPANC

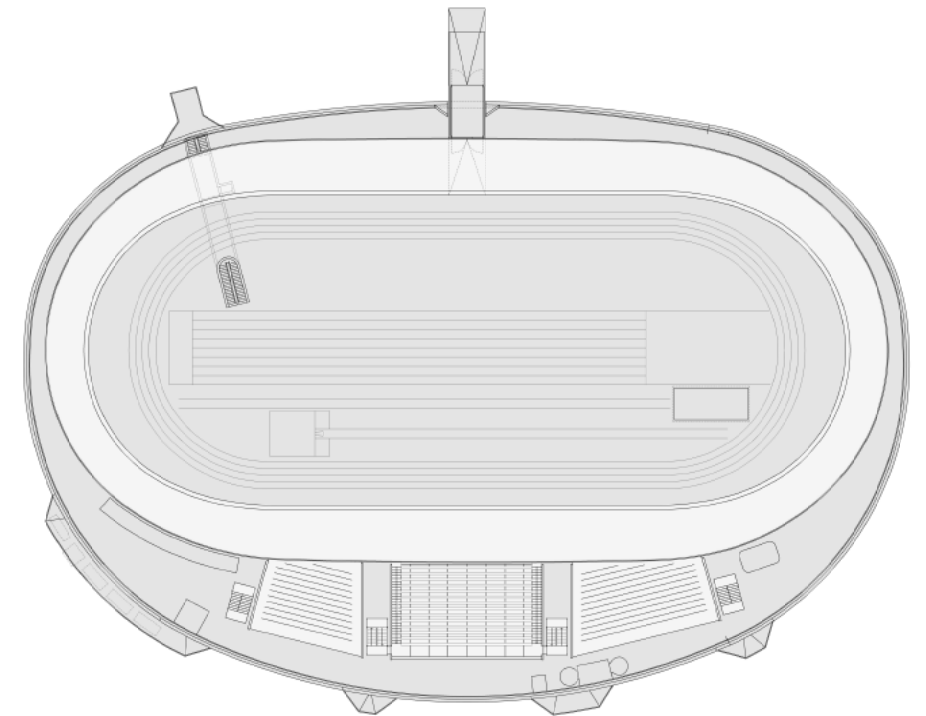

Velodrom v Novem mestu je bil v svojem jedru postavljen že leta 1996 kot odprti leseni objekt športne infrastrukture in za realizacijo prejel tudi Plečnikovo medaljo. V dvajsetih letih je zaradi izpostavljenosti vremenskim vplivom žal propadal, kar je bila tudi usoda podobnih objektov po svetu. Nov projekt je predvidel rekonstrukcijo in nadgradnjo velodroma ter tako rekonstruiral že prepoznano kvalitetno arhitekturo, hkrati pa jo nadgradil z novimi funkcijami (nadkritjem) in programi (atletska dvorana in nova tribuna). S takšno rešitvijo predstavlja primer dobre prakse, kjer se objekt, ki je kvaliteten, a ima določene funkcionalne težave, ne briše ali uniči, marveč z novim posegom nadgradi, ter ga naredi primerne za izvajanje dejavnosti (športnih tekmovanj) na najvišji državni ravni in v vsakršnih vremenskih razmerah.

Sama oblika nadgradnje, bela membranska streha s spiralno rebrasto strukturo, v dialogu s prenovljeno stezo velodroma in poligonom atletske dvorane, vzpostavlja dinamičen in zanimiv prostor, ki asociira na gibanje tekmovalcev. Prav tako gre pri spiralnem membranskem nadkritju za zanimivo kombinacijo estetike v oblikovanju, funkcionalne zasnove in tehničnega dosežka slovenske proizvodnje. Industrijski produkt napihljivega balona, ki sicer predstavlja generično rešitev pokritja skladišč in bazenov, v Novem mestu s premišljenim oblikovanjem postane element, ki objekt športne infrastrukture spremeni v arhitekturo. Takšen razmislek

sicer umanjka v vmesnem delu med športnimi površinami in obodno lupino ter v sami obdelavi obodnega armiranobetonskega nastavka, kar je v projektu ostal neizkoriščen potencial za oblikovanje prostora, ki bi presegel definicijo športne površine ali nadkritja in projekt zaokrožil v celoto.

Zaradi navedenih kvalitete se je žirija odločila, da projektu podeli nominacijo za Plečnikovo nagrado.

Nominacija

Nova stavba Fakultete za socialno delo – STAVBA T, Univerza HOGENT, Gent, Kampus Schoonmeersen

Avtorja: JURIJ SADAR, BOŠTJAN VUGA

Nova stavba Fakultete za socialno delo v Hogentu predstavlja prvi korak v oblikovanju širšega kampusa univerze na temw območju. Nov objekt vzpostavlja novo merilo in kontekst, ki naj bi mu sledili drugi objekti.

Objekt svojo pojavnost in organizacijo gradi z oblikovnimi in arhitekturnimi elementi, ki se referirajo bolj na infrastrukturne, tranzitorne objekte, kot pa na prostore kontemplacije ali monumentalnosti. Zunanji ovoj, ki deluje kot senčilo in hkrati reprezentančni ovoj, je anonimen, v svoji pojavnosti skoraj tehnološki. Zaprtost in neprehodnost ovoja razbije ukrivljena modulacija fasade nad vhodom, ki označuje, da je objekt prosto dostopen.

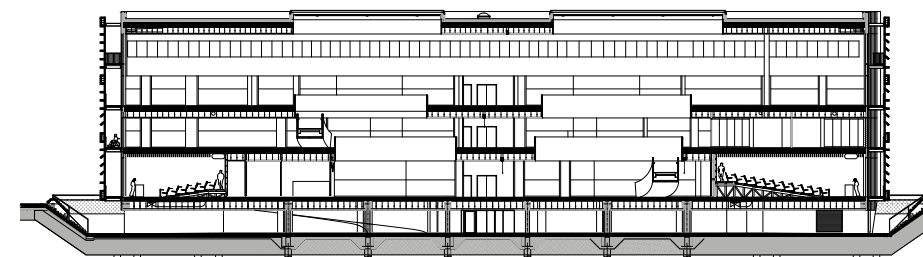
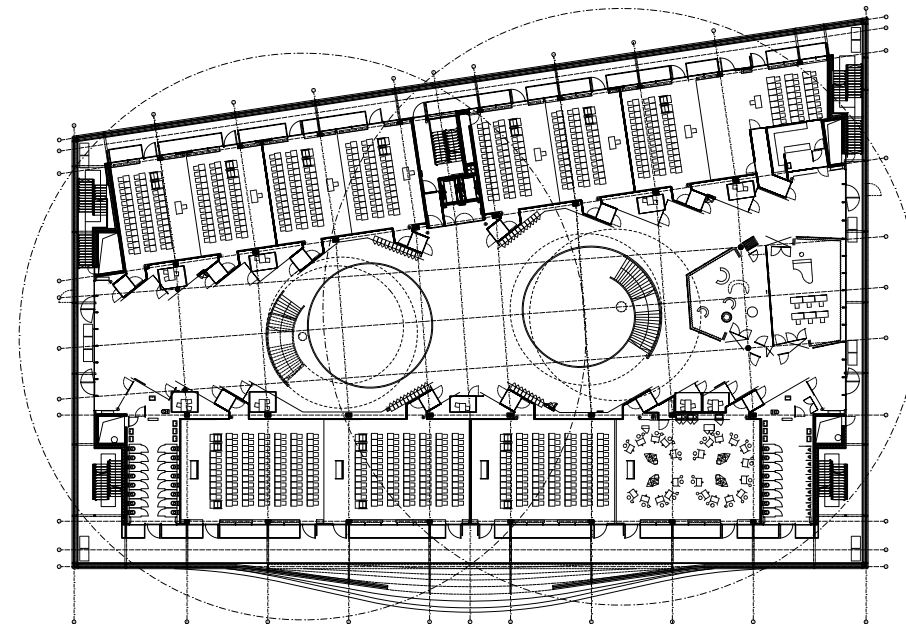

Notranjost je v svoji strukturi zelo prehodna, z dvema večjima večvišinskima prostoroma, ki stavbo povežeta tudi po vertikali.

Po svoji artikulaciji in pojavnosti stavba deluje kot prehodni prostor, letališče ali hotel, ne pa tradicionalni prostor monumentalizirane kontemplacije, ki bi jo povezovali z izobraževanjem. Taka zasnova predstavlja svež pristop k razumevanju sodobne informacijske družbe, kjer je pretok informacij hipen, horizontalen, ohlapno strukturiran in vedno spreminjajoč. Stavba je tako infrastrukturna podlaga, zgolj substrat za izmenjavo informacij med enakopravnimi deležniki, skladno s principi sodobne informacijske družbe. Elementi, ki so načeloma funkcionalni (senčilo, stopnišča ...), s previdnim umeščanjem ustvarjajo tudi pestre oblikovne učinke. Paralaksa med fasadnim ovojem in racionalno stekleno fasado zamegli meje stavbe in jo naredi bolj efemeralno. Notranja stopnišča, ki so funkcionalne povezave, predstavljajo tudi ukrivljene skulpturalne elemente, v navezavi na okrogle atrije. Spretno umeščanje dosledno funkcionalnih sklopov, kot so predavalnice, evakuacijske poti, vertikalne komunikacije ..., in kombiniranje le-teh z oblikovalskimi potezami, izkazujejo spretnost avtorjev.

Žiriji zaradi oddaljenosti in epidemioloških razmer ogleda ni uspelo opraviti v živo. Vrednotenje je izvedla na osnovi predloženega gradiva, v obliki večje količine fotografskega materiala in video predstavitve. Na podlagi tega gradiva je prepoznala zgoraj opisane kvalitete, hkrati pa na projektu zaznala neizkoriščen potencial na nivoju oblikovanja materialnosti in detajlov. Končni prostorski vtis projekta se izraža primarno skozi volumetrijo in oblikovanje površin.

Zaradi navedenih kvalitete se je žirija odločila, da projektu podeli nominacijo za Plečnikovo nagrado.

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika
Karlovška 3, 1000 Ljubljana

- UPRAVNI ODBOR SKLADA:
1. izr. prof. Miha Dešman, u.d.i.a., predsednik UO
 2. izr. prof. dr. Matej Blenkuš, u.d.i.a., FA
 3. predstavnik Odbora
 4. mag. Miran Gajšek, u.d.i.a., MOL OUP
 5. prof. dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a., BF
 6. prof. dr. Ana Kučan, u.d.i.k.a., BF
 7. Andrej Hrausky, u.d.i.a., DAL
 8. Tomaž Krištof, u.d.i.a., ZAPS
 9. Damijan Uranker, u.d.i.a., MOP
 10. Nada Zoran, um. zg., MK
 11. dr. Matej Nikšič, u.d.i.a., UIRS

SKUPŠČINA SKLADA: Predsednik skupščine sklada: Zoran Janković, župan Mestne občine Ljubljana

1. AMBIENT, Miha Kerin, u.d.i.a.
2. URBANISTIČNI INŠTITUT RS, dr. Matej Nikšič, u.d.i.a.
3. BIOTEHNIŠKA FAKULTETA UL, prof. dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a.
4. LUZ, Ferdo Jordan, u.d.i.a.
5. MO MARIBOR, Aleksander Saša Arsenovič, župan
6. SAZU, prof. dr. Fedja Košir, u.d.i.a.
7. MOL – oddelek za kulturo, Jerneja Batič, um. zg.
8. MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR, Damijan Uranker, u.d.i.a.
9. MINISTRSTVO ZA KULTURO, Nada Zoran, um. zg.
10. DESSA, Andrej Hrausky, u.d.i.a.
11. ZAPS, Tomaž Krištof, u.d.i.a.
12. FAKULTETA ZA ARHITEKTURO UL, izr. prof. dr. Matej Blenkuš, u.d.i.a.
13. DRUŠTVO ARHITEKTOV LJUBLJANE
14. DRUŠTVO KRAJINSKIH ARHITEKTOV SLOVENIJE
15. DRUŠTVO OBLIKOVALCEV SLOVENIJE
16. RIKO d.o.o Ljubljana, Janez Škrabec, Polona Lovšin
17. ARCADIA SVETILA d.o.o., Matjaž Mavsar
18. OBČINA DOMŽALE, Toni Dragan, župan, Zoran Vitorovič, u.d.i.a.
19. WIENERBERGER OPEKARNA ORMOŽ d.d., Irena Hošpel
20. OBČINA VITANJE, Slavko Vetrih, župan
21. UM, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO, PROMETNO INŽENIRSTVO IN ARHITEKTURO, prof. dr. Metka Sitar
22. MO PTUJ, Nuška Gajšek, županja